

Urząd Transportu Kolejowego

<https://utk.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-systemy/zarzadzanie-bezpieczen/system-zarzadzania-bezp/16444,System-zarzadzania-bezpieczenstwem.html>
17.05.2024, 18:02

System zarządzania bezpieczeństwem (ang. Safety Management System, SMS), zgodnie z definicją zawartą w [dyrektywie 2016/798](#), oznacza organizację, środki i procedury przyjęte przez zarządcę infrastruktury lub przedsiębiorstwo kolejowe w celu zapewnienia bezpiecznego zarządzania swoim działaniem.

System zarządzania bezpieczeństwem obejmuje całokształt opracowanych i wdrożonych na potrzeby danego podmiotu zasad (m.in. przepisy wewnętrzne, procedury wewnętrzne, instrukcje stanowiskowe), normujących działanie danego podmiotu w obszarze bezpieczeństwa (m.in. podział odpowiedzialności w ramach podmiotu, w tym odpowiedzialność kierownictwa, zapewnianie kompetencji do realizacji określonych zadań, zarządzanie zasobami) oraz umożliwiających ułożenie w bezpieczny sposób relacji z innymi podmiotami, w tym z zarządcą infrastruktury, przewoźnikami oraz podwykonawcami.

Istotą rozwiązań przyjętych w ramach SMS jest zapewnienie zdolności przedsiębiorstwa do stałej identyfikacji zagrożeń we wszystkich obszarach prowadzonej działalności, w tym wynikających ze współpracy z innymi podmiotami (np. przewoźnika z zarządcą infrastruktury), współpracy z podwykonawcami (np. usługi w zakresie utrzymania infrastruktury lub pojazdów, usługi trakcyjne czy outsourcing personelu) oraz zarządzanie ryzykami związanymi z tymi zagrożeniami.

Właściwie opracowane i skuteczne procedury SMS powinny zapewniać z jednej strony aktywne wdrażanie środków kontroli ryzyka (rozwiązania wprowadzane przez przedsiębiorstwo, umożliwiające sprowadzenie zidentyfikowanego ryzyka do wartości akceptowalnej), a z drugiej strony monitorowanie efektywności stosowanych rozwiązań i stałe doskonalenie przyjętych procedur, instrukcji i przepisów, celem utrzymania wymaganego poziomu bezpieczeństwa prowadzonej działalności.

STRUKTURA SYSTEMU ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM

Zgodnie z art. 9 dyrektywy 2016/798, podstawowe elementy systemu zarządzania

bezpieczeństwem obejmują:

- Politykę bezpieczeństwa zatwierdzoną przez dyrektora zarządzającego organizacji i przekazaną wszystkim pracownikom;
- Ilościowe i jakościowe cele organizacji dla utrzymania i polepszenia bezpieczeństwa oraz plany i procedury realizacji tych celów;
- Procedury służące osiągnięciu istniejących, nowych i zmienionych norm technicznych i operacyjnych lub innych nakazowych warunków ustanowionych w TSI, przepisach krajowych, i w innych właściwych przepisach lub w decyzjach organów;
- Procedury służące do zapewnienia zgodności z normami i innymi obowiązującymi warunkami w całym cyklu życia sprzętu i okresie działalności;
- Procedury i metody określania ryzyka, przeprowadzania ocen ryzyka i stosowania środków kontroli ryzyka w sytuacjach, kiedy zmiana warunków prowadzenia działalności lub wprowadzenie nowego materiału powoduje nowe ryzyko dla infrastruktury lub interfejsu człowiek-maszyna-organizacja, zgodne z [rozporządzeniem 402/2013](#);
- Określenie programów szkolenia personelu i systemów dla zapewnienia, aby kompetencje personelu były utrzymywane, a zadania wykonywane odpowiednio, w tym ustalenia dotyczące stanu zdrowia fizycznego i psychicznego;
- Ustalenia zapewniające odpowiedni dostęp do informacji w ramach organizacji oraz, w stosownych przypadkach, wymianę informacji między organizacjami działającymi w ramach danego systemu kolei;
- Procedury i formaty dla dokumentowania informacji dotyczących bezpieczeństwa i wskazanie procedury ustalającej sposób nadzoru nad ważnymi informacjami dotyczącymi bezpieczeństwa;
- Procedury zapewniające, aby wypadki, incydenty, wypadki, których uniknięto, i inne niebezpieczne zdarzenia były zgłaszane, badane i analizowane oraz aby podejmowane były niezbędne kroki zapobiegawcze;
- Określenie planów działania, alarmowania i informowania w sytuacji awaryjnej, uzgodnionych z odpowiednimi organami publicznymi;
- Postanowienia dotyczące okresowych wewnętrznych audytów systemów zarządzania bezpieczeństwem ([rozporządzenie 1078/2012](#)).

Począwszy od 31 października 2020 r. systemy zarządzania bezpieczeństwem są obowiązkowo tworzone przez przewoźników kolejowych i zarządców infrastruktury kolejowej w oparciu o [rozporządzenie 2018/762](#). Podmioty certyfikowane lub autoryzowane w oparciu o

dotychczasowe rozporządzenia [1158/2010](#) i [1169/2010](#) mogą kontynuować działalność w oparciu o posiadane dotychczas systemy do momentu uzyskania jednolitego certyfikatu bezpieczeństwa lub autoryzacji bezpieczeństwa według nowych zasad (np. w przypadku przedłużania dotychczasowego dokumentu, ale także w sytuacji konieczności wprowadzenia w nim zmian np. wynikających z przekształcenia podmiotu lub zmiany nazwy).

ZAŁOŻENIA PROCESU CERTYFIKACJI SYSTEMÓW ZARZĄDZANIA

System zarządzania bezpieczeństwem działa zgodnie z cyklem zaplanuj - wykonaj - sprawdź - działaj (ang. Plan - Do - Check - Act, PDCA). Koncepcja PDCA odzwierciedla powiązania funkcjonalne między głównymi elementami systemu zarządzania bezpieczeństwem:

- planowanie: identyfikowanie ryzyka i możliwości, ustalenie celów w zakresie

bezpieczeństwa oraz określenie procesów i środków niezbędnych do osiągnięcia oczekiwanych wyników (zgodnie z polityką organizacji w zakresie bezpieczeństwa);

- funkcjonowanie: opracowanie, wdrażanie i stosowanie procesów i środków zgodnie z planem;
- ocena funkcjonowania: monitorowanie i ocena wydajności wdrożonych procesów i środków w odniesieniu do celów i planowania oraz zgłaszanie wyników;
- doskonalenie: podejmowanie działań służących ciągłemu doskonaleniu systemu zarządzania bezpieczeństwem i poprawie skuteczności działania w zakresie bezpieczeństwa w celu osiągnięcia zamierzonych wyników.

Utworzenie i wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem jest podstawowym warunkiem uzyskania autoryzacji bezpieczeństwa przez zarządcę infrastruktury kolejowej oraz jednolitego certyfikatu bezpieczeństwa przez przewoźnika kolejowego. Zgodnie natomiast z cyklem PDCA, stałe stosowanie procedur SMS oraz ich doskonalenie jest warunkiem koniecznym dla utrzymania ważności wydanych certyfikatów i autoryzacji.

Proces certyfikacji lub autoryzacji bezpieczeństwa polega na weryfikacji zgodności przyjętego systemu zarządzania z kryteriami wynikającymi z wymagań wspólnej metody bezpieczeństwa o SMS (rozporządzenia 2018/762), z uwzględnieniem kompletności opracowanych procedur oraz na ocenie ogólnej zdolności wnioskodawcy do bezpiecznej realizacji zadań przewoźnika kolejowego lub zadań zarządcy infrastruktury kolejowej.

Po uzyskaniu certyfikatu lub autoryzacji bezpieczeństwa, wdrożenie oraz prawidłowe stosowanie rozwiązań przyjętych w systemach zarządzania bezpieczeństwem podlega weryfikacji w ramach działań nadzorczych, realizowanych w oparciu o wymagania wspólnej metody bezpieczeństwa w zakresie nadzoru, tj. [rozporządzenia 2018/761](#).

System certyfikacji bezpieczeństwa przewoźników kolejowych i autoryzacji bezpieczeństwa zarządców infrastruktury kolejowej zakłada, że pomiędzy procesem certyfikacji a procesem nadzoru występuje stała wymiana informacji o spostrzeżeniach i nieprawidłowościach związanych z funkcjonowaniem danego podmiotu. Informacje zgromadzone w ramach procesu certyfikacyjnego stanowią jeden z elementów kształtujących zakres działań nadzorczych, natomiast spostrzeżenia zgromadzone na w ramach procesu nadzoru stanowią jeden z elementów kształtujących proces odnawiania ważności certyfikatów i autoryzacji bezpieczeństwa.

Schematyczny przebieg opisanych powyżej procesów wraz z odniesieniami do odpowiednich wspólnych metod bezpieczeństwa, przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek. Powiązania procesu certyfikacyjnego i procesu nadzoru.

UTK: NADZÓR NAD SYSTEMEM:

Weryfikacja praktycznego stosowania systemu zarządzania bezpieczeństwem

- Czy procedury SMS są stosowane w praktyce
- Czy stosowanie SMS jest dokumentowane
- Czy system jest monitorowany
- Czy system jest rozwijany

UTK / ERA: CERTYFIKACJA BEZPIECZEŃSTWA I PRZEDŁUŻENIE WAŻNOŚCI CERTYFIKATU

Sprawdzenie kompletności systemu oraz dowodów jego praktycznego wdrożenia

- Czy wnioskodawca ma procedury
- Czy wnioskodawca stosuje procedury

WDROŻENIE SYSTEMU:

Monitorowanie efektywności procedur systemu zarządzania bezpieczeństwem i ich doskonalenie dla zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa prowadzonej działalności

WDROŻENIE SYSTEMU:

Zarządzanie ryzykiem związanym ze zmianami eksploatacyjnymi technicznymi i organizacyjnymi przez przewoźnika i zarządcę w ramach przyjętego SMS